

Opptaksutvalget

Vår ref:
22/04089-8

Deres ref:

Saksbehandler:
Mette Venheim
mette.venheim@uia.no

Vår dato:
02.06.2022

Innspill til opptaksutvalget fra Universitetet i Agder

Universitetet i Agder (UiA) takker for muligheten til å komme med innspill, og svarer her under hvert av spørsmålene som Opptaksutvalget stiller i grunnlagsnotatet. Vi støtter arbeidet med å foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket for opptak til høyere utdanning. Våre innspill sammenfatter synspunkter innhentet fra fakultetene/avdeling for lærerutdanning og fra Utdanningsavdelingen.

Kvalifisering

• Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?

UiA mener at generell studiekompetanse (GSK) som bygger på treårig videregående opplæring fremdeles bør være hovedveien inn til høyere utdanning. Men også at nær 40% av studiene i dagens opptak krever spesielle fagkunnskaper eller et tilstrekkelig høyt nivå innenfor visse fag for å være tilstrekkelig studieforberedt.

Andre veier til generell studiekompetanse I dag kan man oppnå GSK gjennom 23/5-regelen, ved fullført ett års høyere utdanning eller toårig fagskoleutdanning. Søkere som kvalifiserer på disse grunnlagene vil ha svært ulik kompetanse. 23/5- regelen vil være den formen som ligger nærest treårig videregående opplæring, da det er de samme fagene som er tatt. UiA mener at kravet om 5 års skole/praksis er modent for utfasing. Praksiskravet kan i dag dekkes med nedsatt arbeidsevne, omsorg for barn, og som kanskje ikke gjør søkerne mer studiekompetente. Aldersgrensen på 23 år bør beholdes, men i stedet for krav om 5 års praksis/skolegang bør det heller vurderes om kravet fag-kravene burde utvides med ett ekstra fag.

Søkere med GSK på grunnlag av ett års høyere utdanning har vist at de er studiekompetente, og UiA er positive til at ordningen videreføres i dagens form.

Søkere som har tatt toårig fagskole har tatt en fagutdanning, en viktig praksisnær utdanning som ikke har de samme akademiske fagene som videregående skole. Da ordningen med å oppnå generell studiekompetanse på grunnlag av toårig fagskoleutdanning ble innført, var

det delte meninger i sektoren om dette, blant annet fordi disse søkerne har lite norsk og engelsk i sin fagbakgrunn. UiA mener at ordningen med at fagskolen gir generell studiekompetanse videreføres.

• Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?

UiA er positiv til standardisert kvalifiserende prøve som et alternativ til GSK, tilsvarende Sveriges behørighetsprov. Det bør vurderes om det bør være vilkår for å ta denne, eks ett/to år fra VGS. Hvis prøven skal gi GSK må den være relativt omfattende (i alle fall fagene i dagens 23/5-regel) UiA foreslår at en kvalifiserende prøve kan bygges opp av moduler, der noen moduler er obligatoriske for alle, mens andre kan ivareta ulike særkrav. Innføring av en kvalifiserende prøve kan erstatte realkompetansevurdering, og kanskje på sikt 23/5-regelen. Prøven bør være både kvalifiserende og grunnlag for rangering, slik at søkere med GSK fra videregående skole med lav poengsum kan ha mulighet til å ta prøven for å forbedre sin poengsum.

Rangeringsgrunnlaget bør da være enten GSK fra videregående skole eller kvalifiserende prøve. Vi bør gå bort fra kravet om dobbeltrangering for søkere som kvalifiserer på flere grunnlag, men rangere de ulike grunnlagene.

• Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basår-ordningen i Sverige?

UiA mener at løsningen med et forberedende år må utredes ytterligere før vi kan ta stilling til om dette er en løsning som kan være aktuell for å dekke spesielle opptakskrav.

• Har bruken av spesielle opptakskrav i UH konsekvenser for videregående opplæring?

Jo flere studier som har spesielle opptakskrav, desto viktigere blir det for elever i videregående opplæring å velge riktige fag og riktig retning for å dekke opptakskravene i høyere utdanning.

• Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?

I dag kan man bli studiekvalifisert på grunnlag av realkompetanse hvis man ikke har generell studiekompetanse. Dette er en vurdering som er skjønnsmessig, lite transparent og uforutsigbar, i motsetning til det øvrige opptaket. Det er en utfordring for voksne søkere med solid realkompetanse at de kun vurderes på en gammel GSK fra ungdomstiden. I dag er løsningen for disse søkerne å ta opp fag fra VGS for å forbedre sin poengsum.

UiA mener at ordningen med realkompetansevurdering bør utgå, og erstattes av en ordning med kvalifiserende prøve. I det minste bør ordningen standardiseres for å forhindre ulike vurderinger ved de ulike lærestedene.

Rangering

• Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektet tilsvarende lavere?

UiA har foreløpig ikke tatt stilling til dette spørsmålet.

• Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Opptak til studier med høy poenggrense (psykologi mm) bør løses ved å ha en høy grense for kvalifisering, for eksempel 58 poeng, deretter velges søkere som skal få tilbud på grunnlag av intervju eller opptaksprøve. UiA støtter ikke utvelgelse gjennom loddtrekning. Det vil bli sett på som urettferdig i et system som ellers oppfattes som rettferdig, og bør unngås. Vi er skeptiske til motivasjonsbrev i forbindelse med opptak til grunnstudier.

• Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

UiA mener at gjennomført militærtjeneste, høyere utdanning eller folkehøyskole ikke bør gi tilleggspoeng.

UiA er positiv til å benytte kvoter framfor å gi tilleggspoeng. Rangeringsgrunnlaget vil være det samme i kvotene, poenggrensene vil være ulike i de ulike kvotene. Søkerne konkurrerer på grunnlag av karakterer fra videregående skole, de trenger ikke samle opp ekstrapoeng ved å gjøre mer eller mindre relevante aktiviteter eller samle alderspoeng. Fagspesifikke tilleggspoeng kan være aktuelt å videreføre, men bør kun telle til studier det fagene er relevante.

• Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere, videreføres?

UiA mener at dagens løsning med tilleggspoeng for alder ikke tjener til å få inn bedre kvalifiserte studenter. NIFU-rapporten 2020:4 *Opptak til høyere utdanning* viste at høyere alder normalt førte til lavere gjennomføringsgrad.

UiA mener at alderspoeng bør reduseres eller tas helt bort. Hvis det er ønskelig å få inn eldre søkere kan dette løses ved bruk av kvoter.

• Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

Når det gjelder spørsmålet om hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne opptakssystemet bør ivareta, vil vi peke på at det er et sterkt ønske fra mange distriktskommuner at det tas opp søkere som er bosatt i slike kommuner og dermed mest sannsynlig vil søke jobb i kommunen/distriktet etter fullført utdanning. Det bør vurderes i hvilken grad opptakssystemet skal ivareta slike hensyn.

• Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvoter, bedre egnet enn tilleggspoeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?

Kvoter er en god løsning hvis spesielle søkergrupper er ønsket prioritert inn, for eksempel ved bruk av kjønnskvoter. UiA anbefaler ikke at relevant praksis skal gi poeng. Praksisvurdering innebærer stor grad av skjønsmessig vurdering, og saksbehandlingen er ressurskrevende.

Organisering

• **Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?**

UiA mener at lærestedene i størst mulig grad bør ha et felles regelverk, og at dette fastsettes av KD. Dette skaper forutsigbarhet for søkere, og forenkler informasjonsbehovet. Samme type studium må ha samme krav på tvers av institusjoner.

• **Er dagens felles regelverk til hinder for hvordan dere ønsker å gjennomføre opptak (spørsmål til universitet og høyskoler)?**

UiA ønsker at muligheten for **betinget tilbud** utredes. Målet er å kunne gi tilbud tidligere, av hensyn til søkerne. I dag sier regelverket at søkerne må ha fullført og bestått videregående skole før søkerne kan få opptak. I praksis betyr dette at de ikke kan få tilbud før medio juli, i underkant av en måned før studiestart. Betinget tilbud vil forutsette tidligere søknadsfrist. Vi ser ikke behov for at søknadsperioden er 2,5 måned. Det vil være mulig å ha egne kvoter for søkere som avslutter VGS ved årets opptak. Allerede kvalifiserte søkere kan få tilbud, mens søkere som avslutter kvalifiserende utdanning kan få et betinget tilbud.

• **Hvem bør bestemme opptaksregler til grunnutdanninger? Hvor mye bør bestemmes nasjonalt og likt for like utdanninger, og hvor mye bør være opp til den enkelte institusjon?**

Noen studier vil ha behov for tilleggskrav, som i dag, og her bør samme type studium i størst mulig grad ha samme opptakskrav på tvers av lærestedene. Det kan evt. vurderes om den enkelte institusjon skal ha anledning til å fastsette karakterkrav i forbindelse med opptak. Valgmulighetene bør da begrenses til karakterene 4 eller 5.

• **Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?**

Det er ønske om balanse mellom effektivitet og fleksibilitet. Muligheten for å utvise fleksibilitet må ikke gå på bekostning av likebehandling og transparens i opptaket. Likevel ser vi potensialet i å vektlegge for eksempel intervju eller tester til studier, spesielt på studier med mange søkere og dermed høye poenggrenser.

Samordna opptak har bestått i over 25 år der lærestedene har saksbehandlet for hverandre med høy grad av tillit lærestedene mellom, og opptaket er effektivt. Hvis det skal være slik i fremtiden er det viktig at grunnregelen fremdeles er et karakterbasert system.

• **Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart?**

Se svar på spørsmål 2 ovenfor. Utover dette vil andre tidslinjer være avhengig av endringer i tidslinjen på videregående skole.

Med vennlig hilsen

Morten Brekke
Viserektor for utdanning

Mette Venheim
seniorrådgiver
Internasjonalisering, opptak og læringsmiljø

Dokumentet er elektronisk signert.